

stil, brojna i prikladna tumačenja stručnih izraza i napokon ono, što sam autor zove »phantasievolle, aber nicht phantastische urgeschichtliche Heimatbilder«: kod svake naime pojedine prehistorijske kulture, nakon što je prikazao autentične nalaze, nastoji u zasebnom poglavlju da dočara život tadanjih ljudi kombinirajući poznate klimatske prilike, izvode iz samih nalaza i analogije iz života današnjih primitivnih naroda. U tome je autor donekle usvojio metodu, kojom je Max Begouën u svom »prehistorijskom romanu« pod naslovom »Les Bisons d'argile« prikazao život ljudi magdalenijske kulture. Ledroit izlaže na spomenuti način cijelu prehistoriju: starije (17.—58.), srednje (58.—97.) i mlade kameno doba (98.—157.), zatim brončano (158.—185.) i željezno doba (185.—253.) sa svim pojedinim kulturama. Dakle, djelo je izvrsno kao prijedlog prehistorije i može veoma dobro da posluži za uvod i uživanje u pradávni način ljudskoga života. Zato je upravo šteta, da nije izašlo nekoliko mjeseci kasnije, jer bi tada moglo da u sebe primi prikaz najvažnijih otkrića, što su ikada bila izvedena na području prehistorije uopće i religijske povijesti napose, a što ih je prof. Dr. Menghin izložio i potanje analizirao u »Wiener Prähistorische Zeitschrift« (XIII., 1926., str. 14.—19., isp. i »Archiv für Kulturgeschichte«, XVI., 1926., str. 276.—279.) valjda u isto vrijeme, kad je Ledroit već tiskao svoje djelo. O tim otkrićima bit će još govora drugom zgodom, a Ledroit će se sigurno pobrinuti, da ona zauzmu vidno mjesto u drugom izdanju njegova djela, što ga po svemu inače preporučam.

Dr. A. Gahs.

N. Štuk: Alternativa o Hristu ili pravi pojam o njegovoj ličnosti.

Dubrovnik, nakl. svećeničke književne družbe. 1926. 8°., str. 16.

Ovo je malena knjižica, ali je puna dragocijenjenog biserja. Pisana je za najširu publiku. Govori o predmetu, o komu se kroz devetnaest vijekova pisalo i raspravljalo, pa se i sada piše. Pisana je, ne da što nova u to pitanje unese, već da svrati pažnju nekih, koji nijesu imali ni vremena ni prigode, da ga dublje prouče, a možda su o tomu štošta čuli ili čitali ne baš dobra. Povratiti se na neka pitanja, koja su bila već prije u čitavomu svijetlu istine iznešena, nije nekorisno; što više potrebno je, jer se krivi pojmovi o tim pitanjima stereotipno ponavljaju, štampom široke, neoprezne zavode.

Ovo djelce sadrži jednu argumentaciju. Ili je Isus genijalni čovjek, ili je Bog. On je više, nego genijalni čovjek, on je Bog, jer a) to je on sam izriekom kazao; b) to je čudesima potvrdio i c) to je svojim uskrsnućem dokazao. Prvi se dokaz ne može oboriti, osim u slučaju, kada bi se kazalo, da je Isus bio varalica. Ali tomu se opire mišljenje, što je stvorila historija o Isusovu moralnomu karakteru. Moglo bi se oboriti, kada bi se kazalo, da je Isus bio bezumničnik, s utvaranjem, da je on nešto, što u zbilji nije bio; ali u tomu slučaju natprirodne činjenice, čudesa, ne bi bile nikada potvrdile nešto, što je jedan bezumničnik govorio i učio. Umnu čovjeku ne ostaje drugo, nego da ga prizna Bogom. — To je argumentacija.

Gosp. pisac nije zalazio, kada je govorio o čudesima i uskrsnuću, u neke potankosti. Služio se generalnim dokazima, oslonjenim na vjero-

dostojnosti svjedoka, a to je učinio stoga, što je ta knjižica namijenjena najširoj čitalačkoj publici.

Moralni Isusov karakter svakomu imponuje: g. pisac se u kratko osvrnuo na nj i vjerno ga ocrtao:

Ozbiljan i misaon čovjek, kada pogleda Spasitelja, koji na brijegu propovijeda, u slikovitim parobalama svoj nauk, uzvišen i čist, kako se ne nalazi kod nijedne filozofske škole mora reći da je Krist bio više nego čovjek. Premda njegov nauk meće гвозdene lance raspasanim strastima slabe ljudske naravi, ipak se slijedi oduševljenjem. On podiže ljude i upravlja sudbenom velikoga dijela čovječanstva eto devetnaest vijekova. I prije i poslije Isusa bilo je velikih ljudi, čija se uspomena ovija okolo kakovog mjedenoga ili mramornog spomenika, kraj kojega svijet hladno prolazi, a Isusova se spomen hrani živa u milijunima srdaca, što za njega kucaju: misaon čovjek, ponavljam, mora reći, da je Isus Krist bio više nego čovjek — Bog.

Otkada se gosp. N. Štuk povukao u mirovinu, marljivo radi na književnom polju. Obdario je našu literaturu sa djelom o »Telepatiji«, iznio pitanje o »Meliti« sv. Pavla, pa evo opet nam pruža trud svoga pera. — Toplo preporučujemo.

U. Talija.

Schumacher-Lindemann: Kirchengeschichte in Zeit und Lebensbildern 4. u. 5. Auflage. Freiburg i. B. 1926., Herder, str. 190. Cijena M 3.

Materijal je knjige razdijeljen u četiri ulomka: 1. iznosi najstarije uredenje Crkve; 2. stanje Crkve u srednjem vijeku do 30-godišnjeg rata; 3 od 30-godišnjeg rata do početka 19. stoljeća, a 4. sadašnje stanje njezino. Građivo se iznosi u formi slikâ, životopisâ i radâ markantnijih ličnosti, gdje se onda usput objašnjavaju i savremene prilike i daje uvid u događaje, s kojima je rad tih ličnosti u najužoj vezi. Ima tu i sasvim novih stvari, koje smo inače navikli potražiti u moralci, tako §§ koji govore o svjetskom ratu i Crkvi, te o Crkvi i revoluciji. Da se pisac svagdje u prvom redu osvrtao na crkvene prilike u Njemačkoj, nije mu zamjeriti, ta Nijemac je i knjiga je u prvom redu namijenjena njemačkim đacima, ali zamjeriti je svakako, da se nigdje upravo nije osvrnuo na naše prilike. Ne ću reći, baš na hrvatske, ali barem općeno na slavenske, gdje je i u nas bilo itekako važnih događaja, gdje smo i mi u znatnom dijelu članovi Crkve i gdje mi, kad iznosimo crkvenu povijest, i previše opširno govorimo o povijesti Crkve u Nijemaca. Vrela za to nisu ne znam kako i njima nepristupačna, pa se mogao obraditi barem rad sv. braće i iznijeti glavniji momenti istočnog raskola.

Inače je knjiga pisana pregledno i razumljivo i može se preporučiti kao pomoćna-pripravna knjiga za školu.

Franjo Lasman.

Fr. Vladislav Brusić: Otok Rab. Geografski, historijski i umjetnički pregled sa ilustracijama i geografskom kartom kvarnera i gornjeg primorja. U vlastitoj nakladi izdao: Franjevački kamporski samostan sv. Eufemije.